

- Informatie zoeken en vinden
- Kunstenaarsboeken doorgelicht en gecatalogiseerd
- In archieftijdschriften gelezen

Informatie zoeken en vinden

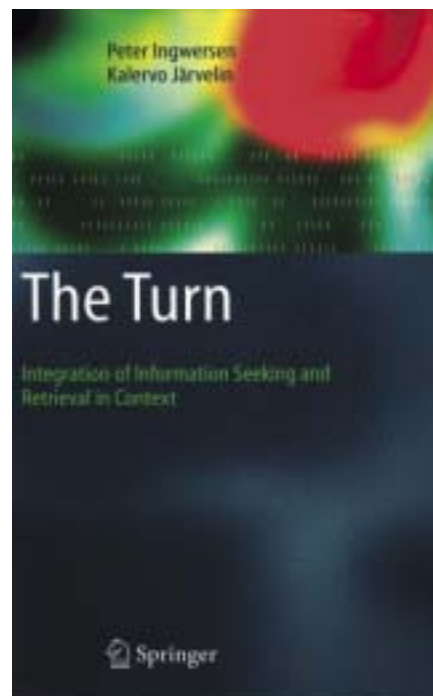
Het leidt geen twijfel dat processen rond het zoeken en vinden van informatie een uitermate belangrijk onderzoeksdomein vormen in de bibliotheek- en informatiewetenschap. Traditioneel valt het onderzoek op dit domein uiteen in twee kampen. Enerzijds is er het kamp van de *Information Seeking*, dat wortels heeft in bibliotheekwetenschappen en sociologie. Het onderzoek in dit kamp spitst zich toe op de manier waarop mensen omgaan met informatie en informatiebehoeften, hoe mensen informatie gebruiken om een taak of probleem op te lossen, welke stappen ze daarbij ondernemen... Vanuit dat oogpunt is het zoeken slechts één van de vele manieren waarop mensen met informatie kunnen omgaan.

Anderzijds is er het kamp van de *Information Retrieval*, dat vooral een sterke impuls uit de informatica heeft gekregen (bv. de TREC-conferenties). De centrale vraagstelling in dit onderzoek betreft de manier waarop zoveel mogelijk relevante documenten in een systeem kunnen worden teruggevonden (traditioneel in termen van *precision* en *recall*, *recenter* ook met *relevance ranking*).

Beide tradities werken grotendeels los van elkaar. Het *Information Seeking* kamp meent dat men in *Information Retrieval* te weinig aandacht heeft voor gebruiker en context, en disproportioneel veel voor technologie. Omgekeerd krijgt *Information Seeking* het verwijt academisch en theoretisch te werk te gaan, zonder dat dit veel bruikbaar oplevert om concrete informatiesystemen te verbeteren. In dit boek trachten Peter Ingwersen en Kalervo Järvelin de weg te wijzen naar een nieuwe holistische onderzoeksaanpak: beide tradities moeten geïntegreerd worden in één onderzoeksperspectief, *Information Seeking & Retrieval (IS&R)*. Niet toevallig beschikken beide auteurs over een ruime ervaring in de twee onderzoekstradities.

Het werk is opgedeeld in negen hoofdstukken. Na de algemene inleiding stellen de auteurs het *Cognitive Framework* voor (hfst. 2), een theoretisch kader waarop de rest van het boek gestoeld is. In dit hoofdstuk komen essentiële concepten zoals 'informatie', 'kennis' en 'betekenis' aan bod. Omdat het cognitieve standpunt in de jaren 1970 vaak het verwijt kreeg te individualistisch te zijn, leggen de auteurs sterk de nadruk op het belang van de context en de (sociale) omgeving.

De drie volgende hoofdstukken (3 t.e.m. 5) bieden een breed overzicht van onderzoeksvragen, -methodieken, -bevindingen en openstaande problemen in respectievelijk *Information Seeking*, systeemgeoriënteerde *Information Retrieval* en cognitieve *Information Retrieval* (van pakweg 1960 tot nu). Hoewel deze hoofdstukken doelbewust slechts een selectie bieden van het onderzoek in deze domeinen, vormen ze – mee dankzij de uitgebreide referentielijst – een goed en gedegen overzicht. De ervaren lezer kan wellicht delen van deze hoofdstukken overslaan, maar voor de minder ervaren lezer zijn ze erg verhelderend.

De hoofdstukken 6 t.e.m. 8 schetsen een geïntegreerd framework voor IS&R – en eigenlijk zelfs voor informatiegedrag in het algemeen. Centraal hierin staan vijf componenten:

- één of meer cognitieve actoren: de gebruiker/zoeker uiteraard, maar ook de catalograaf, de bibliothecaris, de ontwerper van de database en andere actoren kunnen invloed uitoefenen;
- de sociale, organisatorische en culturele context waarin het informatiezoekproces plaatsvindt. Hiertoe behoren ook de doelstellingen en de taak waarvoor men informatie nodig heeft;
- de informatieobjecten: hieronder rekent men zowel de volledige tekst (of muziek, beeld...) als de kennisrepresentatie(s);
- de interface kan deel uitmaken van het gehele IT-platform, maar staat er tegenwoordig ook vaak los van (bv. bij *gateways* en meta-zoekmachines);
- het informatiesysteem en de IT (database, programmatuur, indexeer algoritmes...).

Ingwersen en Järvelin argumenteren dat onderzoekers uit beide tradities de blik moeten verruimen en dat grote delen van het IS&R-onderzoeksveld vooralsnog braakliggend terrein vormen. Hiertoe onderscheiden ze negen dimensies, die elk verschillende parameters omvatten. De dimensie *actor* omvat bijvoorbeeld parameters als *domain knowledge*, *IS&R knowledge* en *motivation & emotional state*. Deze dimensies kunnen dienen als een soort van checklist bij empirisch onderzoek (zien we geen belangrijke aspecten over het hoofd?). Volgens de auteurs is vooral de mogelijkheid tot combinatie van de dimensies essentieel; in hoofdstuk 8 illustreren ze hoe de combinatie van drie of meer dimensies verrassende nieuwe onderzoeksvragen oplevert.

Tot slot bevat het werk nog een hoofdstuk met de belangrijkste conclusies en een handige definitielijst met de voornaamste terminologie uit het cognitieve kader. De index is jammer genoeg minder overzichtelijk.

De auteurs tonen duidelijk en overtuigend aan dat een holistische aanpak mogelijk en wenselijk is voor toekomstig onderzoek. Door onderzoek uit de traditie van zowel de *Information Retrieval* als de *Information Seeking* in een groter geheel te situeren, biedt dit werk veel gelegenheid tot een nuttige heroriëntatie van het veld. Het is dan ook hoopgevend dat ook andere wetenschappers de noodzaak inzien van verdere samenwerking tussen *Information Seeking* en *Information Retrieval*.

The Turn: Integration of Information Seeking and Retrieval in Context / Peter Ingwersen and Kalervo Järvelin. - Dordrecht: Springer, 2005. - XIV, 448 p. - ISBN 1 4020 3850 X.

Raf Guns, coördinator Informatie- en Bibliotheekwetenschap
raf.guns@ua.ac.be

Kunstenarsboeken doorgezicht en gecatalogiseerd

Kunstboeken, *livres d'artiste*, *artists' books*, kunstenaarsboeken, *livres de peintres*, *private press books*, boekobjecten: alleen al het vinden van een juiste definitie lijkt een nachtmerrie voor catalografen. Deze kleine publicatie helpt ons stap voor stap op weg om in de doolhof onze weg te vinden.

Kunstenarsboeken vormen inderdaad een uitdaging voor de catalograaf: boeken zonder titelblad, met meer dan een titelblad, zonder auteur, kunstenaarsnaam of uitgever, met alleen een pseudoniem, geen enkel probleem wordt hier uit de weg gegaan. Over het algemeen wordt aangeraden een zo volledig mogelijke beschrijving te maken. Hulpmiddelen worden aangereikt: correspondentie, factuur, contact met de kunstenaar, websites, bibliografieën. Maar het blijft een riskante en tijdrovende zaak, zeker als er ten behoeve van de gebruiker een interpretatie moet worden gegeven.

Een aparte categorie vormen de *altered books*, bestaande boeken die door een kunstenaar worden 'bewerkt'. Hier moeten zo mogelijk twee boekbeschrijvingen worden gemaakt.

Gelukkig hebben de samenstellers een aantal voorbeelden van uitgebreide boekbeschrijvingen meegegeven, met hier en daar een afbeelding van het kunstenaarsboek erbij. De catalogusregels zijn gebaseerd op de *Anglo-American Cataloguing Rules* (AACR).

Een even interessant deel van dit handboek is de bibliografische informatie, de lijst van tentoonstellingscatalogi, van gespecialiseerde beurzen, tijdschriften, en vooral een lijst van websites met informatie over kunstenaarsboeken. Die opsomming kan natuurlijk nooit volledig zijn maar hier is ontzettend veel en nuttig werk in gestoken.

Alles bij elkaar een handboek waarbij een moeilijke materie op een bevattelijke manier wordt voorgesteld, iets waar Britten in schijnen uit te blinken. Anderzijds moet worden opgemerkt dat er zeker veel door die Angelsaksische bril is bekeken: de publicaties van Guy Schraenen over dit onderwerp en zijn *Archive for Small Press & Communication* bijvoorbeeld, worden niet vermeld.

Artists' books a cataloguers' manual / Maria White, Patrick Perratt and Liz Lawes. - Londen: Arlis, 2006. - 94 p.

Willy Onzea
wilfried.onzea@skynet.be